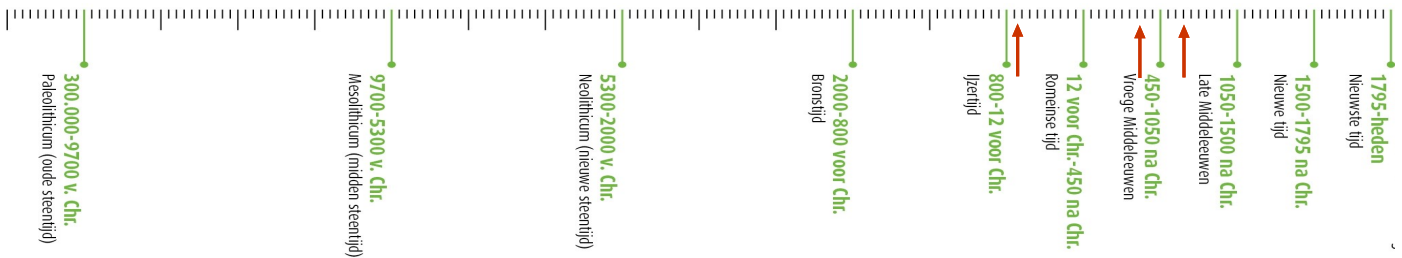

Graven in het groen

Een nieuw puzzelstukje in de historie van Leersum

Nr. 22

Hoge verwachtingen

In Maart 2017 arriveerden enkele archeologen met hooggespannen verwachtingen bij het nog te ontwikkelen Prinses Amaliahof aan de Middelweg in Leersum. Opgravingen in de directe omgeving hadden aangetoond dat dit gebied rondom de Middelweg een geliefde woonplaats was voor mensen uit de pre-historie, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Het Prinses Amaliahof zou een nieuw puzzelstukje kunnen zijn in de bewoningsgeschiedenis van Leersum. De archeologen werden niet teleurgesteld en werden zelfs getrekt op een unieke vondst!

Booronderzoek en proefsleuven

Op het terrein dat voorheen in gebruik was als bedrijfslocatie van Uitgeverij Stam BV, voerden de archeologen in eerste instantie een booronderzoek uit om te bepalen of de bodem nog enigszins intact was. Hoewel er wel wat verstoringen werden aangetroffen, bleek de bodem nog behoorlijk onverstoord. Daarom volgde een aanvullend onderzoek door enkele smalle sleuven op het terrein te graven. In deze sleuven vonden de onderzoekers naast allerlei grondsporen ook enkele scherven aardewer. Nader onderzoek wees uit dat de vondsten uit de ijzertijd stamden. Deze ontdekkingen gaven aanleiding om een deel van het terrein definitief op te graven.

Na het booronderzoek volgde een proefsleuvenonderzoek. Op de achtergrond is het bedrijfsgebouw van Uitgeverij Stam B.V. nog zichtbaar. Foto: A. Luksen-IJtsma

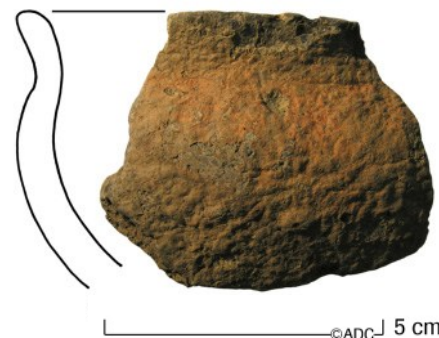
Niet alleen ijzertijd

Tijdens de opgraving werden maar liefst drie perioden vastgesteld waarin het terrein in gebruik is geweest. De oudste bewoning vond plaats in de vroege ijzertijd (circa 800 tot 500 voor Chr.). Uit deze periode werden donkere verkleuringen in het gele zand aangetroffen die het restant waren van houten funderingspalen die ofwel weggerot

Tijdens de opgraving werden met behulp van een graafmachine grote werkputten gegraven. In het opgravingsvlak zijn de restanten van de oude bewoning te zien, in de vorm van grijs gekleurde vlekken. Foto: ADC ArcheoProjecten

waren, ofwel uitgetrokken om hergebruikt te worden. Deze paalsporen vormden meerdere structuren zoals opslagschuurtjes (spiekers) en enkele grotere gebouwen. In enkele paalsporen bevonden zich zelfs scherven aardewerk.

Een scherf ijzertijd-aardewerk. Aan de linkerkant is getekend hoe de doorsnede van de pot er ongeveer uitgezien moet hebben. Foto: ADC ArcheoProjecten

Archeologie

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG

Unieke vondst

De tweede periode van het gebruik van het terrein wordt gekenmerkt door een spectaculaire vondst: tussen vier paal-sporen vonden de archeologen een ondiep kuiltje uit de laat-Romeinse tijd (tussen het eind van de 3e en halverwege de 5e eeuw na Chr.). Al snel werd duidelijk dat dit kuiltje de restanten van een crematiegraf bevatte.

De inhoud van het crematiegraf uit de laat-Romeinse tijd. De witte brokken zijn fragmenten van verbrande menselijke resten. De groenblauwe brok is een overblijfsel van een glazen voorwerp dat op de brandstapel is mee verbrand. Foto: ADC ArcheoProjecten

Het graf bevatte de verbrande botresten van een volwassen man die tussen de 30 en 60 jaar oud geworden is. De man is na zijn dood op een brandstapel gecremeerd, samen met enkele bijgiften die mee verbrand zijn. Onder deze bijgiften bevond zich een glazen object, mogelijk een stuk vaatwerk, dat door de hitte helemaal vervormd geraakt is. Ook werden fragmenten van een versierde benen kam in het graf gevonden.

Het vervormde stuk glas uit het crematiegraf. Foto: C. Keur

Boven: fragmenten van de met cirkels versierde benen kam uit het crematiegraf. Onder: een voorbeeld van hoe de kam er ongeveer uitgezien zal hebben. Foto's: ADC ArcheoProjecten

Houtskoolproductie

Al tijdens de Romeinse tijd werd het terrein gebruikt om houtskool te produceren. Houtskool was belangrijk bij bijvoorbeeld de productie van ijzer, omdat het hogere temperaturen kan bereiken dan een normaal vuur. Houtskool werd gemaakt in zogenaamde houtskoolmeilers: compacte stapels hout die onder zuurstofarme omstandigheden verbrand werden.

Tijdens de periode na de Romeinse tijd, de vroege middeleeuwen (circa 450-1000 na Chr.), werd de productie van houtskool voortgezet. Op het terrein vonden de onderzoekers maar liefst zeven vroegmiddeleeuwse houtskoolmeilers.

Voorbeeld van een houtskoolmeiler: het hout wordt gecontroleerd onder zuurstofarme omstandigheden verkoold.

De latere tijd

Na de perioden waarvan tijdens de opgraving de resten zijn gevonden (ijzertijd, Romeinse tijd en vroege middeleeuwen), werd het terrein als akker in gebruik genomen. Dit is eeuwenlang zo gebleven totdat het terrein in de 20e eeuw bebouwd werd.

COLOFON

Dit is een uitgave van de gemeente Utrechtse Heuvelrug
Tekst: Peter Weterings
Foto's: ADC Archeoprojecten, C. Keur en A. Luksen-IJtsma

Voor meer informatie: www.heuvelrug.nl
of email: archeologie@heuvelrug.nl

Archeologie

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG